

Michal PAVLÍK, *Od počátků elektrifikace Českého Krumlova až po jeho připojení do sítě JČE a vliv NSJ na rozvoj města. Příspěvek k technickému pokroku města v první polovině 20. století*, Bakalářská práce Historického ústavu FF JU, České Budějovice 2011, 58 s., včetně příloh na s. 50-58.

Posudek vedoucího bakalářské práce

Student Historického ústavu FF JU Michal Pavlík se ve své zdařilé bakalářské práci, kterou nazval *Od počátků elektrifikace Českého Krumlova až po jeho připojení do sítě JČE a vliv NSJ na rozvoj města. Příspěvek k technickému pokroku města v první polovině 20. století*, uložil za hlavní cíl zachytit proces vzniku a výstavby elektrifikace města Českého Krumlova od jeho počátku až po jeho připojení do sítě Jihočeských elektráren (JČE). Současně se věnoval vlivu Národohospodářského sboru jihočeského Praha na rozvoj města, vše ve vztahu k probíhající elektrifikaci města v první polovině 20. století.

Autor celou práci koncipoval tak, že je pomyslně rozdělena na dvě vzájemně vnitřně propojené části. V té první sleduje vliv elektrické energie na člověka, včetně sledování způsobů odmitání elektřiny a následného přesvědčování k jejímu využívání, vše na vymezeném regionu Jihočeských elektráren v jižních Čechách. Ve druhé části se již věnuje jen samotné elektrifikaci Českého Krumlova. Snažil se zachytit celý probíhající proces, počínaje od prvních jednání se zástupci firem nabízejících své služby, až po závazné přijetí smlouvy o rozvodu elektrického proudu. Zkoumá i rozvoj a vytvoření elektrifikační sítě, dále vliv Národohospodářského sboru jihočeského a také snahy Jihočeských elektráren o připojení tohoto regionu do jejich správy. Souběžně sleduje situaci od počátků druhé světové války a končí dobou znárodnění. Autor své obecné poznatky čerpal jednak z odborných publikací, které potom konfrontoval s dostupným a jím pečlivě prostudovaným archivním materiálem. Zde se opíral o studium protokolů ze zasedání městských rad, pamětních knih a písemné agendy samotné elektrárny.

Bakalářská práce se proto člení na 13 základních částí. V části nazvané *1. Prolog* autor umístil následující text: „*Tak jako historici často techniku a přírodní vědy vytěsňují kamsi za hranice dějepisectví jako obor pro společenskou vědu zbytečný, ba nepatřičný, upadají historici přírodních věd občas do druhého extrému: Sledují vývoj přírodovědných disciplín, technik a technologií bez souvislosti s vývojem společnosti mimo dějinné události a někdy dokonce popírají, že mají či mohly by mít na vývoj techniky podstatnější vliv.*“, který uvedl Zdeněk KÁRNÍK (*České země v éře první republiky (1918-1938)*, díl třetí, *O přežití a o život (1936 – 1938)*, Praha 2003, s. 159). V části *2. Úvod – Metodika* (s. 2-6); *3. Vlivy elektrifikační činnosti na myšlení lidí* (s. 7-20); *4. Geograficko-demografické vymezení regionu* (s. 21-20); *5. Počátky elektrifikace* (s. 21-28); *6. Rozšiřování elektrické sítě v 1. třetině 20. století* (s. 28-31); *7. Vliv Národohospodářského Sboru Jihočeského a Jihočeských elektráren* (s. 32-35); *8. Doba přináležitosti k župě Horní Dunaj* (s. 36-39); *9. Od konce války k znárodnění* (s. 40-41); *10. Závěr* (s. 42).

V části *Počátky elektrifikace* se zaměřil na počátky elektrifikace Českého Krumlova, které jsou jednoznačně (v jeho formulaci „nekompromisně“) spjaty se společností Ignác Spiro a Synové, továrna na strojní papír v Českém Krumlově v Pečkovském mlýně. Autor správně ukazuje, jak probíhající proces elektrizace (dnes elektrifikace) na Českokrumlovsku, svým způsobem zcela zásadním proměnil, do té doby běžné a každodenní zažité způsoby (též možno říci modely) života lidí. To se zase promítlo i do myšlení lidí a ovlivnilo i jejich aktivity spojeném se zavedením elektrického osvětlení a následně i moderních přístrojů. A to zase ovlivnilo nejen kvalitu, ale i mentalitu zdejších lidí (autor zde částečně využívá antropologického přístupu).

Správně také uvádí, že zmíněná firma Spiro již vlastnila zpracovaný a poměrně velkorysý projekt na tehdy největší hydroelektrárnu v celé české zemi, která měla být postavena na místě tehdejšího Steindlova hamru pod Čertovou stěnou. Vodohospodářské povolení k výstavbě elektrárny bylo získáno dne 9. března 1898 a samotná elektrárna byla postavena do konce roku 1902. Oficiální kolaudace proběhla 16. října 1903. Podle projektu chtěla elektrickou energii vyrobenou v elektrárně ve Vyšším Brodě rozvádět (prodávat) jak do okolních obcí, tak do Vyššího Brodu, dále do Českého Krumlova a dokonce i do Českých Budějovic. Tato elektrárna zásobovala jak vlastní podnik v Českém Krumlově, tak mohla také zásobovat elektrickou energií okolní obce s asi 11 000 obyvatel. Město Český Krumlov bylo největším odběratelem. Autor také pozorně sleduje jednotlivé peripetie vývoje elektrifikace města. Následuje 6. kapitola *Rozšíření elektrické sítě v 1. třetině 20. století*, která si všímá následného vývoje v procesu elektrifikace Českokrumlovska.

V kapitole 7. *Vliv Národohospodářského sboru jihočeského a Jihočeských elektráren* je zaměřena na složitou problematiku zapojení zdejšího politického okresu i města do sféry vlivu NSJ Praha a do sféry působnosti Jihočeských elektráren (JČE). Autor to správně vyjádřil v tomto odstavci své práce: „*Vliv NSJ na zkoumaný region byl převážně ten, že sbor podporoval nezaměstnané v době ekonomické krize a zasílal různé subvence pro potřebné. Další náplní byly úpravy silnic, resp. jejich vybudování, vodohospodářské, elektrifikační a podpora cestovního ruchu. Avšak vliv NSJ na Český Krumlov byl zanedbatelný? v otázce soustavné elektrifikace. V podstatě šlo o to, že zde už byla dlouhou dobu zažítá elektrárna, jak bylo zmíněno výše, tedy NSJ nemohl podporovat elektrifikaci samotného města, avšak mohl se angažovat, což také dělal v otázkách elektrifikace vesnic a obcí přínáležejících do soudního okresu Český Krumlov a snažil se je připojit na rozvodnou síť JČE.*“ Celou práci upřesňuje kapitola 8. *Doba přínáležitosti k Župě Horní Dunaj*, která sleduje vývoj zkoumaného teritoria po Mnichovské dohodě vyhlášené 30. září 1938, která zásadním způsobem změnila z velké části zásobovací oblast bývalé JČE a. s. Dne 15. března 1939 překročila německá vojska hranici a byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava. Jak město, tak i většina Českokrumlovska (nenáležela do protektorátu) bylo rovnou připojeno jako území tzv. Sudet k Říšské župě Oberdonau s hlavním městem Lincem. Tato župa pokrývala v jižních Čechách oblast o rozloze 1 747 km² s 95 284 obyvateli. Autor dovedl události až do r. 1945. Veškeré elektrárny a zásobování této oblasti převzala podle říšských směrnic firma Kraftwerke Oberdonau A. G. (Zkratka OKA původně znamená *Oberösterreichische Kraftwerke AG.*) v Linci. Tato firma vykoupila kupní smlouvou s JČE v zabraném území veškerá ležící energetická zařízení, vedení, pozemky a ostatní majetky jí patřící. A následně také i řadu soukromých elektrárenských podniků, jako byl také českokrumlovský. Její elektrická síť byla v těchto obcích: Rožmberk, Frymburk, Prachatice, Spolí, Slupenec, Studánky, Ostrov, Mýto, Kyjov, Máchovice, Červený dvůr, Hůrka, Kaliště u Č. Krumlova, Horní Planá, Český Krumlov, Chvalšiny, Přídolí, Boletice, Dolní Drkolná a Rožmitál. V roce 1945 Vyšebrodskou elektrárnu spravoval zfanatizovaný Němec, který nechtěl zpočátku vůbec uvažovat o tom, že by se protivil německým rozkazům, avšak provozní správce JČE Rudolf Čejka ho nakonec dokázal přesvědčit (slibem bezpečného transportu pro něj a jeho rodinu do Bavor). Po této záchráně řekl prý správce Čejka na zpáteční cestě ing. Trebenovi: „*Spadl mi kámen ze srdce, že se nám náš krok podařil*“. Ten mu na to odpověděl: „*Však vám musím gratulovat k úspěchu. Správce elektrárny je zvláštní podivín, neústupný a má pověst fanatika. Ale poměry a blížící se neslavný konec našich armád, projevil se dnes i u něho. Kámen povoluje ...*“ V části 9. *Od konce války k znárodnění* ukazuje na znárodnění českokrumlovské elektrárny v letech 1945 a 1946, kdy byla začleněna do JČE, n. p. v Českých Budějovicích. V části 10. *Závěr* je autorem provedena stručná rekapitulace výsledku jeho badatelské práce.

Nedílnou součástí práce je i 11. *Seznam pramenů a literatury* (s. 43-48), zatímco 12. *Seznam použitých zkratek* (s. 49) a 13. *Přílohy*, které jsou autorem vhodně zvoleny a

prezentovány. Jako vedoucí bakalářské práce také hodnotím pozitivně i to, jak opravdu velký a potřebný a správný posun žádoucím směrem autor, učinil v průběhu mnoha konzultací. Na celé práci proto oceňuji jednak vlastní zaujetí tématem a jednak pečlivý archivní výzkum v SOA Třeboň, fond NSJ Praha 1924-1941, dále SOA Třeboň, pracoviště České Budějovice, zde: fond Jihočeské elektrárny, akciová společnost a fond Jihočeské energetické závody, státní podnik (oba zatím nezpracované = což byl zásadní průlom, úspěch a nesporný přínos pro celou práci), tak také v SOkA Český Krumlov, fond O – 1 archiv města Český Krumlov; včetně dobového i současného tisku českého i německého, jako byl: Böhmerwald Volksbote 1921; Českokrumlovské listy 1925, 1995; Deutsche Böhmerwald Zeitung 1910, 1914, 1919, 1920; M-Měsíčník 1995; Südböhmische Volkszeitung 1909, 1918. Tomu také odpovídá výsledek jeho bakalářské práce. Závěrem je proto možno konstatovat, že současná bakalářská práce Michala Pavlíka splňuje všechny požadavky kladené na tento druh práce (i když jisté rezervy jsou ovšem u některých formulací a také u interpunkce) má i nezbytné předpoklady pro její úspěšné obhájení.

Můj dotaz na autora zní: Jakým směrem by se mohlo, podle Vašich současných znalostí pramenů a literatury, ubírat Vaše další možné bádání v této problematice?

Proto s velkým potěšením předloženou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích dne 1. června 2011

PhDr. et PaedDr. Jiří DVOŘÁK, Ph.D.